មនុស្សអកុសលបង្កើត *ពាក្យអពមង្គល.ចាក់រុក* ដើម្បីទៅផ្គាប់ផ្គុនផ្គូរយកបុណ្យស័ក្តិក៏មិនដឹង ?

ក្រោយដែលរដ្ឋាភិបាល ប៉ែន-នុត ធ្លាក់ទៅ.ព្រះករុណា *នរោត្តមសីហនុ* ក៏ចាត់តាំង លោកយ៉ែម-សំបួរ ជូនមករដ្ឋសភាឱ្យ *រៀបចំរដ្ឋាភិបាល* បន្តពីលោក ប៉ែន-នុត ទៅទៀត ។

ព្រង់នេះសមាជិករដ្ឋសភាទាំងអស់ប្រឆាំងនិងព្រះបញ្ជានេះ មិនព្រមបោះឆ្នោតឱ្យលោក យ៉ែម-សំបួរ ស្ទើរតែទាំងអស់គ្នា ព្រោះគេយល់ថាលោក យ៉ែម-សំបួរ ខ្វះសមត្ថភាពមិនអាចទទួលឱ្យធ្វើជា *នាយករដ្ឋមន្ត្រី* បានទេ តែគេសុខចិត្តឱ្យធ្វើបានត្រឹមតែសមាជិករដ្ឋាភិបាលខាងតុលាការតែប៉ុណ្ណោះ (ព្រោះគេយល់ថា *និស្ស័យចិត្តថ្លើមលោកជាអ្នកកាចសាហាវ* ទៀតផង)។ នៅពេលដែលខ្ញុំដឹងថា សមាជិករដ្ឋសភា មិនព្រមបោះឆ្នោតឱ្យលោក យ៉ែម-សំបួរ. ខ្ញុំក៏ចូលទៅជំរាបលោក អៀវ-កើស ថា រឿងព្រះមហាក្សត្រចាត់តាំងលោក យ៉ែម-សំបួរ នេះមើលទៅមិនអាចសម្រេចទេព្រោះសមាជិកទាំងអស់ មិនយល់ព្រមបោះឆ្នោតឱ្យ ។ លុះលោក អៀវ-កើស ជ្រាបតាមសេចក្តីដែលខ្ញុំប្រាប់ហើយ លោកក៏អញ្ជើញសមាជិករដ្ឋសភាទាំងអស់ចូលប្រជុំក្នុងបន្ទប់សម្ងាត់ពិសេសមួយ ។ លោក អៀវ-កើស ចាប់ផ្តើមសួរសមាជិកសភាទាំងអស់ពីរឿងព្រះករុណាចាត់តាំងលោក យ៉ែម-សំបួរ ធ្វើជានាយករដ្ឋមន្ត្រី តើអស់លោកយល់យ៉ាងដូចម្តេច ? សមាជិកសភាឆ្លើយជំរាបលោក អៀវ-កើស វិញ ដោយមានហេតុបីយ៉ាង ៖

-ទី១ លោក យ៉ែម-សំបួរ មិនសូវយល់ខាងសេដ្ឋកិច្ច

និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

-ទី២ លោកមាននិស្ស័យកាចឆេវឆាវ កាលបើគាត់និយាយមិនឈ្នះគេ គាត់ច្រើនតែហៅគេឱ្យប្រដាល់គ្នា ។

-ទី៣ គាត់មិនសូវស្តាប់គេក្រៅអំពីយោបល់របស់គាត់នោះថែមទៀតផង ។

លោក អៀវ-កើស ស្តាប់ចម្លើយរបស់សមាជិករដ្ឋសភារួចហើយ លោកក៏មាន ប្រសាសន៍ពន្យល់សភាវិញថា ៖

-បើយើងមិនព្រមអនុម័តតាមព្រះដីកា ដែលព្រះករុណាបានតែងតាំងហើយនោះទេ នោះឈ្មោះថា យើងនិងព្រះមហាក្សត្រ មានទំនាស់និងគ្នា ។ ពេលនេះយើងប្រឆាំងមិនបានទេ ព្រោះរាស្ត្រភាគច្រើននៅមានជំនឿលើព្រះមហាក្សត្រ ។ ដូច្នេះគួរយើងសម្រួលព្រះរាជហឫទ័យព្រះអង្គផងទៅ បើយើងមានទំនាស់និងស្តេច.យើងមិនអាចធ្វើអ្វីតទៅទៀតបានឡើយ។

គ្រានោះសភាយល់ព្រមតាមលោកប្រធាន អៀវ-កើស តែគេបោះឆ្នោតឱ្យលោក យ៉ែម-សំបួរ ល្មមតែធ្វើការបានតែប៉ុណ្ណោះ គេមិនឱ្យច្រើនតាមចំនួនរដ្ឋសភាមាននោះទេ ។

លុះដល់លោក យ៉ែម-សំបួរ ឡើងកាន់អំណាច លោកគ្មានគិតអ្វីក្រៅអំពីបង្កើតបនល្បែងភ្នាល់ទេ ។ លោកបានចូលមកពិគ្រោះនិងលោកប្រធាន អៀវ-កើស សូម *បើកលេងល្បែងកាស៊ីណូ* នៅចំកណ្តាលក្រុងត្រង់វាលផ្សារកណ្តាល ។ លោក អៀវ-កើស ប្រកែកមិនយល់ព្រមជាដាច់ខាត ។ កន្លងមកប្រហែលជាមួយអាទិត្យ.ចៅហ្វៃ *ឌុង-ហៃ* និងចៅហ្វៃ*ឈុន-ស្រេង* មកពីងខ្ញុំឱ្យជូនទៅផ្ទះលោក អៀវ-កើស ។ ខ្ញុំប្រកែកមិនជូន

ទៅទេ.ព្រោះលោក អៀវ-កើស មិនទទួលភ្ញៀវនៅផ្ទះទេ.លោកទទួលបានតែនៅប៊ុយរ៉ូរដ្ឋសភាតែប៉ុណ្ណោះ ។ រឿងបើកកាស៊ីណូនេះក៏ស្ងាត់បាត់អស់មួយរយៈទៅ ។ ក្រោយមកលោក យ៉ែម-សំបូរទៅបង្ខំឱ្យរដ្ឋសភាអនុម័តលើថវិកា សូមបើកមុខចំណាយ។

ដោយសេចក្ដីគ្រោងប្រាក់ចំណាយរបស់ក្រសួងផ្សេងៗ ទើបតែនឹងបញ្ជូនទៅឱ្យរដ្ឋសភាបានមួយអាទិត្យ សភាមិនទាន់បានពិនិត្យសព្វគ្រប់នៅឡើយទេ ព្រោះថាការពិនិត្យ ថវិកាបើកមុខចំណាយទាំង១២ក្រសួងត្រូវប្រើពេលយ៉ាងឆាប់ណាស់ក៏មួយខែដែរ ។ ដូច្នេះការបង្ខំឱ្យរដ្ឋសភាអនុម័តលើថវិកាបើកមុខចំណាយក្នុងរយៈពេលមួយអាទិត្យឃើញថាប្រញាប់ពេក មិនអាចធ្វើការពិនិត្យបានឡើយ ។ ត្រង់នេះហើយ ដែលលោក យ៉ែម-សំបូរ យល់ថា សភាមិនធ្វើការ, សភាធ្វើបាបលោក។ លោក យ៉ែម-សំបូរ ក៏ចូលទៅទូលព្រះករុណា សុំរំលាយរដ្ឋ-សភាចោល ។ ព្រះករុណាយល់ព្រមតាមលោកយ៉ែម-សំបូរទូល ក៏សម្រេចចេញព្រះរាជក្រឹត្យឱ្យរំលាយ សភាក្នុងឆ្នាំ១៩៥០នោះទៅ ។

ការដែលសភាធ្វើការប្រឹតប្រៀងយ៉ាងនេះធ្វើឱ្យអ្នករដ្ឋ-ការខ្លះ មិនពេញចិត្តនឹងរដ្ឋសភាទេ ។ *ក្នុងគ្រាព្រះករុណា*

ការពិនិត្យថវិការក្នុងសម័យមានរដ្ឋសភា. សូមអ្នកអានជ្រាបថាគេពុំមែនធ្វើលេងៗទេ ។ ទេគេត្រូវអញ្ជើញចៅក្រសួងនីមួយៗមកសួរដេញដោលអំពីមុខរបស់ដែលត្រូវចាយ គឺចាយទៅលើមុខរបស់អ្វីជាគ្រឿងចាំបាច់ឬទេ ? មានក្រសួងខ្លះគ្រោងប្រាក់សូមបើកមុខចំណាយដាក់ឱ្យលើសដល់ទៅ បីភាគ លើរបស់ដែលត្រូវចាយតែ ពីរភាគប៉ុណ្ណោះក៏សឹងមាន ។ ឯសមាជិកគណៈកម្មការសម្រាប់ពិនិត្យថវិការ ក្នុងជំនាន់លោកអៀវ-កើស. លោករើសយកច្រើនតែអ្នកជំនួញ ដូចជា លោកហាក់ម៉ុងហេង.អ៊ុតសាប.អ៊ុតសាម. សំញ៉ាន.ចេងសន.ឃិនវៃ.ពុនចាន់.ប៉ែនអន.ចេងសន ទាំងអស់មាន១២នាក់ខ្ញុំភ្លេចឈ្មោះបីនាក់ទៀត ពុំបានចាំ ។

រំលាយរដ្ឋសភាម្ដងៗ មានអ្នកខ្លះត្រេកអរហើរកក្រញៀវទះដៃថែមទៀតផង ។ ត្រូវនឹងពាក្យព្រេងមួយឃ្លាថា ៖

«ខឹងនឹងសង្កើចទៅដុតមុងចោល»!

ចំណែករដ្ឋាភិបាលយ៉ែម-សំបូរវិញ ក្រោយរំលាយរដ្ឋសភាបានប្រហែលជាមួយខែតែប៉ុណ្ណោះ ក៏ចាប់បើកលេងល្បែង កាស៊ីណូនៅ *វាលផ្សារកណ្ដាល* ខាងជើង វត្តឧណ្ណាលោម យ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ។ លុះកូនសិស្សអ្នកសិក្សាយល់ឃើញនូវអំពើនេះមិនល្អ,ក៏នាំគ្នាធ្វើបាតុកម្មហែក្បួនតាមអតីតផ្លូវ «អូរីយ៉េ» កាត់មករកហ្វូងល្បែងកាស៊ីណូត្រង់វាល «ផ្សារកណ្ដាល»។

រដ្ឋាភិបាលយល់ឃើញហេតុមិនស្រួលក៏បញ្ជាឱ្យរថេះឡានបាញ់ទឹកកាត់ហ្វូងបាតុករឱ្យរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយអស់ទៅ ។ ក្នុងក្បួនហែនោះ, បាតុករស្រែកទ្រហឹងអ៊ឹងអាប់,មានក្មេង ឆៃយ៉ាំ ឡុកនាំដើរមុខក្បួន រួចគេស្រែកច្រៀងជាពាក្យស្លោកថា ៖

«មាសសាឯម យ៉ែមសំបូរ
បើកកាស៊ីណូ បិទវិទ្យាល័យ រំលាយសភា !»

រួចគេស្រែកបន្ទរថា :

«ហ៊ុយម៉ោង-ហ៊ុយម៉ោង !»

នេះជាពាក្យច្រៀងចំអកឡកឡឺយ របស់ កូនសិស្សអ្នកសិក្សា ឱ្យដល់ឈ្មោះរដ្ឋមន្ត្រីទាំងបីរូប មានលោកយ៉ែម-សំបូរជានាយករដ្ឋមន្ត្រី,លោកមាស-សាឯម ជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និងលោក ហ៊ុយ-ម៉ោង ជារដ្ឋមន្ត្រីការពារប្រទេស ។

លោក យ៉ែម-សំបូរ ខឹងនឹងពាក្យស្លោកខ្លាំងពេកក៏បញ្ជាឱ្យគេបិទសាលាវិទ្យាល័យបង្អត់អាហារកូនសិស្សឱ្យប៉ូលីសយាម

ជុំវិញសាលា មិនឱ្យសិស្សដើរចេញចូលបាន ។ ចំណែកពួកកូនសិស្សនៅខាងក្រៅ ក៏នាំគ្នារៃលុយទិញនំប៉័ងយកទៅបោះចូលទៅក្នុងសាលា ។ ក្នុងរយៈ៥ថ្ងៃ ដែលគេបិទសាលា, គេឮសូរតែសម្លេងស្គរឆៃយ៉ាំ និង សម្លេងច្រៀងពាក្យស្លោក ៖

មាសសាងម-យ៉ែមសំបូរ-បើកកាសិណ្ឌបិទវិទ្យាល័យ ...

រំលាយសភា, ហ៊ុយម៉ោង,ហ៊ុយម៉ោង ! ជារៀងរាល់យប់-ថ្ងៃគ្មានលោះថ្ងៃណាឡើយ ...

គមកព្រះករុណា នរោត្តម-សីហនុ ទ្រង់យាងទៅស្រុកបារាំង ។ ព្រះអង្គទ្រង់អញ្ជើញលោក អៀវ-កើស ឱ្យតាមហែព្រះអង្គទៅជាមួយដែរ ។ លោក អៀវ-កើស អត់លុយមកខ្ចីប្រាក់ពីខ្ញុំ បីម៉ឺនរៀល ដើម្បីយកទៅកុម្មង់រថយន្តម៉ាកស៊ីត្រូអែនមកប្រើ ។ លោកទៅដល់ស្រុកបារាំង, លោកផ្ញើកាតប៉ុស្តាល់រូបប្រាសាទប៉ង់តេអុង ដែលជាកន្លែងកប់ខ្មោចអ្នកប្រាជ្ញ ដាក់សេចក្តីយ៉ាងខ្លីលើសន្លឹកកាត សួរសុខទុក្ខ ហើយថាលោកនឹងវិលត្រឡប់មកស្រុកវិញក្នុងពេលឆាប់ៗនេះហើយ ។ ក្រោយដែលខ្ញុំទទួលកាតប៉ុស្តាល់ពីរឬបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ លេចឃើញលោក អៀវ-កើស មកដល់ភ្នំពេញដែរ ដោយយកស្ទីឡូមួយមកឱ្យខ្ញុំ ។ ខ្ញុំក៏សួរថា ៖

-ម៉េចក៏លោកប្រញាប់មកវិញម្ល៉េះ ?

លោកឆ្លើយថា ៖

-ខ្ញុំគ្មានលុយចាយទេ, សម្តេចលោកចេញតែថ្លៃកប៉ាល់ហោះឱ្យតែប៉ុណ្ណោះ ។ ឯថ្លៃសណ្ឋាគារនិងថ្លៃចាយទឹកត្រូវយើងចេញខ្លួនឯង ។ ខ្ញុំទ្រាំនៅមិនបាន ព្រោះគ្មានលុយ ។ លុយដែលខ្ញុំខ្ចីពីលោកទៅខ្ញុំយកទៅកក់ថ្លៃឡានអស់ហើយ ។ លោកមានប្រសាសន៍ប្រាប់ខ្ញុំថា ៖

-ថ្ងៃសៅរ៍ខាងមុខនេះយើងប្រជុំគ្នារៀបចំធ្វើផែនការណ៍បោះឆ្នោត ព្រោះនៅតែបីបួនខែទៀតយើងត្រូវបោះឆ្នោត សារជាថ្មីទៀតហើយ ។

អានុស្សាវរីយ៍ដ៏ជូរចត់មួយ ដែលមិនអាចបំភ្លេចបាន

លុះដល់ថ្ងៃសៅរ៍ឆ្នាំ១៩៥០ (ខ្ញុំមិនចាំថ្ងៃ-ខែ (1)) លោក អៀវ-កើស អញ្ជើញសមាជិកគណកម្មការនាយកនៃគណបក្សទាំងអស់ទៅប្រជុំនៅទីចាត់ការ គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យ នៅផ្លូវទល់មុខផ្ទះរេស៊ីដង់ម៉ែរ (Résident maire) នៅភ្នំពេញ ។

គ្រានោះគណកម្មាការនាយក ព្រមទាំងសមាជិកធម្មតាអញ្ជើញទៅប្រជុំមានគ្នាច្រើនគ្រាន់បើរដែរ ។ ចំណែកខ្ញុំ និងលោក *មិញ-ណាគ្រី* ទៅទទួលទានការពុំបានទៅប្រជុំនាថ្ងៃនោះទេ ។ លុះប្រជុំចប់សព្វគ្រប់ហើយ ពេលម៉ោងប្រហែលជា៨យប់ ពួកសមាជិកដែលមកប្រជុំទាំងប៉ុន្មានក៏ចេញទៅផ្ទះអស់ហើយនៅតែលោកអៀវ-កើសនិងលោក*ម៉ែក-ហ៊ាន*អង្គុយជជែកគ្នាបន្តទៅទៀត ។ស្រាប់តែ !... នៅម៉ោងប្រហែល៨យប់ សម្លេងគ្រាប់បែកមួយគ្រាប់ផ្ទុះឮទៅដល់កន្លែងដែលខ្ញុំកំពុងតែអង្គុយទទួលទានភោជនាហារពេលមង្គលការ ។ ក្រោយដែលបានឮស្គរសម្លេងនោះប្រហែលពីរនាទីមកប៉ុណ្ណោះ. ក្មេងនៅផ្ទះខ្ញុំជិះកង់នាំដំណឹងនេះមកប្រាប់ ។ ខ្ញុំនិងលោកមិញ-ណាគ្រីទាំងពីរនាក់ពុំបានទទួលទានអាហារនិងគេទេ ។ យើងចងដៃគេហើយក៏ប្រញាប់ប្រញាល់មកកាន់កន្លែងដែលកើតហេតុភ្លាម។ លោកអៀវ-កើសដួលទៅនិងផ្ទៃអិដ្ឋ.ចំណែកឯលោក ម៉ែក-ហ៊ានត្រូវបាក់ជើងខាងឆ្វេង ។ លោកនៅមានស្មារតីក៏ស្រែកហៅ

(1) *តាមឯកសារខ្លះសរសេរថា នៅថ្ងៃ ១៤-មករា-១៩៥០*

ឱ្យគេជួយ ។ លោកនិយាយថា :

-មានគេបោះគ្រាប់បែកមួយគ្រាប់ចូលមកក្រោមតុអង្គុយប្រជុំនោះ ។ គ្រាប់បែកផ្ទុះឡើងត្រូវចំពោះលោកអៀវកើស។ លុះមនុស្សផ្អើលទៅមើលឃើញ គេក៏ដឹកលោកទាំងពីរនាក់ទៅកាន់មន្ទីរពេទ្យព្រះកេតុមាលា ។ លោកអៀវ-កើស ដាច់ខ្យល់ស្លាប់នៅមន្ទីរពេទ្យនោះទៅ ... ។

ឯចំណែកឃាតករបោះគ្រាប់បែកនោះមានឈ្មោះ *ស៊ុក* ត្រូវជាកូនលោកអុងតាំង *ស៊ុន-ហួរ* ។ គេចាប់វាបានយកទៅប្រគល់ឱ្យប៉ូលីស ។ នៅពេលនោះលោក *អ៊ុក-ស៊ុន* ត្រូវជាប្អូនថ្លៃ លោកយ៉ែម-សំបូរ ធ្វើជាអធិបតីក្រុមប៉ូលិសសន្តិសុខជាតិ។ លោកនេះប្រើបម្រើឱ្យមកយកឃាតករ «ទៅឃុំ »នៅកន្លែងប៉ូលិសសម្ងាត់បាត់ទៅ ?!?

តាមចំឡើយរបស់ឃាតករ នៅស្នងការដ្ឋានប៉ូលិស. លើកដំបូងវាបន្ទំថា វាឈ្មោះ «នួយ៉ា» ។ វាថានិយាយថា វាបាន «ស៊ីឈ្នួល» មនុស្សម្នាក់ទៀតនៅឃុំកំបូល ឱ្យវាយកគ្រាប់បែកមកបោះសម្លាប់លោក អៀវ-កើស ។ តែចំណែកអ្នកនៅឃុំកំបូលនោះ«គេ»នាំវាយកទៅសម្លាប់នៅព្រៃក្រោយ *វត្តកំបូល* ចោលរួចទៅហើយ ។ កន្លែងដែលគេសម្លាប់វានោះមានចម្ងាយពីវត្តប្រមាណជា មួយរយម៉ែត្រ តែប៉ុណ្ណោះ ... ។

& &
&

លោក អៀវ-កើស មានប្រជាប្រិយភាពណាស់ ។ គេដំកល់សពលោកទុកនៅផ្ទះស្ថិតនៅខាងត្បូង *វត្តកាកែវ* ធ្វើបុណ្យជាច្រើនថ្ងៃ ។

ក្នុងពេលក្បួនដង្ហែសពយកទៅបូជា មានមនុស្សទៅចូលរួមជាច្រើនកុះករ ។ មនុស្សដើរជាក្បួនដង្ហែមានប្រវែងប្រមាណជាពីរឬបីរយម៉ែត្រ ។ លុះរួចរាល់បុណ្យសពលោក ហើយប្រមាណជាបីឬបួនខែ លោកស្រី អៀវ-កើសបានយកប្រាក់ទៅសងខ្ញុំវិញតាមចំនួនដែលប្ដីលោកស្រីជំពាក់ ។

បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ លោកអៀវ-កើស ដោយការព្យាបាទនេះមក, លោក *ហ៊ុយ-កន្ធុល* និងលោក *យូទ-ណៃ*រៀបចំដឹកនាំគណបក្ស ប្រជាធិបតេយ្យ តទៅទៀត ។

ក្នុងពេលបោះឆ្នោតលើកទី៣ ត្រូវមានគណបក្សដល់ទៅប្រាំពីរ គឺ ៖

-បក្សលោកយ៉ែម-សំបូរ ១

-បក្សលោកសំ-ញាន ១

-បក្សលោកម៉ៅ-ចយ ១

បក្សទាំងបីនេះគឺបែកចេញអំពីរគណបក្សប្រជាធិបតេយ្យទាំងអស់ព្រោះមិនព្រមគោរពតាមវិន័យគណបក្សបានលាចេញទៅរួមគ្នាករបង្កើតគណបក្សមួយទៀត ។ លុះករបង្កើតបានហើយក៏មានការឈ្លោះទាស់ទែងគ្នាអំពីដណ្ដើមធ្វើមេដឹកនាំគណបក្សពុំបានសម្រេចក៏តាំងចេញមុខករបង្កើតបក្សតែរៀងខ្លួន ។ បក្សលោក យ៉ែម-សំបូរ យករូប ហនុមានលីផែនដី បក្សលោកសំ-ញាន យករូបកណ្ដាប់ស្រូវជាសញ្ញា បក្សលោកម៉ៅ-ចយ គេឱ្យឈ្មោះថា បក្សរៀសាន្តមានជ័យ មិនដឹងយករូបអ្វីធ្វើជាសញ្ញាទេ ព្រោះមិនចាំ ។ល។

ឯផលនៃការបោះឆ្នោតក្នុងគ្រានោះបក្សប្រជាធិបតេយ្យបាន៥៣កៅអី, សេរីភាព២៩កៅអី, ខេមរប៉ុណ្ណការ២កៅអី, បក្សប្រូក្រេស៊ិះ, បក្សលោកយ៉ែម-សំបូរ, បក្សលោកសំ-ញាន និងបក្សលោកម៉ៅ-ចយ ឥតបានកៅអីទេ ។

ក្នុងនិតិកាលលើកទីបីនេះអ្នកនិពន្ធចាំមិនប្រាកដ.ឃើញលោក *យូទ-ណៃ* ធ្វើប្រធានសភាម្ដង.ឃើញលោក*យិក-ស៊្រេន*